

Поєднання екзистенційного і гносеологічного вимірів освіти – формування передумов сталого розвитку суспільства

5. Апель К.-О. Априорі спільноти комунікації та основи етики. До проблеми раціонального обґрунтування етики за доби науки // Сучасна зарубіжна філософія. Течії і напрямки. – К., 1996. – С. 360-376.
6. Шелер М. Формы знания и образование. – Избр. произв. – М., 1994. – С. 38-94.
7. Подмазин С.И. Личностно-ориентированное образование: социально-философское исследование. – Запорожье, 2004. – 246 с.
8. Плаксина О.И. Созидательность как качество феномена «социальное» (современное понимание и перспективы) // Філософія і соціологія в контексті сучасної культури. Зб. наук. праць. Дніпропетровськ: ДДУ, 1999. – С. 82-90.
9. Плаксина О.И. Ключевое качество феномена социального – осмысленность // Культурологіч. вісник. Наук.-теор. щорічник Ниж. Наддніпрянщини. Вип. 5. – Запоріжжя, 1999. – С. 175-184.
10. Diller A. Facing the torpedo fish: Becoming a philosopher of one's own education/ Philosophy of education. – [http:// x.d.uiuc.edu/EPS/PES – Yearbook/ 1998/ diller.html](http://x.d.uiuc.edu/EPS/PES – Yearbook/ 1998/ diller.html).

Повзло О.М.

к.ф.н., доцент кафедри філософії ЗНТУ

ФІЛОСОФСЬКА МОДЕЛЬ ОСВІТИ

Якою ж повинна бути сучасна філософсько-теоретична модель освіти як в світовому та українському вимірі?

Якщо відповісти на це дуже складне і актуальне питання однією пропозицією, то ця модель освіти повинна бути: організованою і прагматичною, як на Заході; мудрою і вимогливою, як на Сході; універсальною, фундаментальною, якою вона була в Радянському Союзі. А зараз уточнимо ці позиції і зведемо їх до єдиного цілісного «знаменику»-системі конкретних пріоритетів розвитку освіти в XXI столітті, що неможливо зробити поза філософсько-теоретичним і філософсько-методологічним обґрунтуванням актуальності даної проблеми.

На початок, звернемося, до прикладу, який нам необхідно брати на озброєння, – до Західної моделі освіти. Достатньо серйозний знавець західної моделі освіти В.Б.Міронов свого часу визначив три найважливіші моменти її мобільності: (1) “достатньо висока відвертість і демократичність системи; (2) високий ступінь одержуваних тут знань і професіоналізму; тісний зв'язок вузів з наукою і промисловістю; (3) орієнтація на науково-технічний прогрес” [2,105]. Всі ці «сегменти»

мають під собою відповідний соціокультурний контекст, в рамках якого функціонує будь-яка виховно-освітня система. Саме в рамках соціокультурного «поля» педагогічні методики одержують конкретну філософську інтерпретацію змісту своїх «прийомів» і оцінку практичної доцільності тих або інших концепцій [3, 23-24]. В цьому відношенні особливе місце в Західній культурі відводиться ступеню і рівню філософського обґрунтування існуючих на даний момент педагогічних методик і моделей освіти.

Як показує світовий досвід і практика, будь-яка мобільна педагогічна теорія включає відносини, проблеми, методики і прийоми, які узагальнені існуючої практики, життя. А життя – це універсальне поняття, яке в один дидактичний вимір «не загнати». Наше життя містить в собі безліч «фрагментів», з яких тим або іншим чином формується «мозаїка» кожної людини. Людина стає системою, що містить в собі багаточисленні (живі і неживі) елементи буття. Людина – це думача і мисляча субстанція, і в цьому відношенні вона – істота **«філософська»**, а значить і **«земна»**. Філософія, таким чином, є сполучною ланкою між теорією і практикою освіти. Підйом освіти і культури в ХХІ столітті здійснюватиметься на основі посилення ролі філософського знання, повернутого до його «витоків» (від майевтики Сократа до діалектичного методу Маркса і т.д.). Філософія освіти повинна з'явитися тим знаряддям, за допомогою якого педагогіка повернеться на «грішну землю» і поверне на цю «землю» підростаюче покоління. Філософія освіти виникає як логічний крок в еволюції педагогіки, що рухається до самоусвідомлення своїх дій, в системно-теоретичній рефлексії освіти по відношенню до самої себе з метою визначення свого сенсу. Завдання «філософії освіти» на сучасному етапі полягає в узагальненні максимальної кількості варіантів педагогічних моделей і методик та визначенні цілісної та «об'єктивної» (сучасної) моделі педагогічного процесу і типу самого педагога. Філософія повинна вивести освіту і педагогіку, використовуючи кантівську термінологію, із стану «в собі» в стан «для себе», тобто для суспільства. Тепер же дуже важливо, яка філософія ляже в основу сучасної педагогіки. Як вважає П.Г.Щедровіцький, необхідна така філософія, яка допомагала б вводити педагогіку в «ширший соціокультурний контекст», сприймаючи її як невід'ємний атомарний елемент етично-культурних основ буття, як «практику гуманітарного знання» [3, 23].

До початку ХХІ століття в педагогіці склалась **наступна тенденція**: від загальноприйнятої сциентистської установки вона переходить до авангардистського, імперативно-неогуманістичного напрямку. Коли ми говоримо про визначення сучасної моделі педагогіки, то повинні розуміти, що це буде вже не об'єктивістська **«педагогіка освіти»**, а цілісна єдність **«педагогіки виховання»** та

«самовиховання». Еволюція освіти відбувається при відучій ролі «самоосвіти», і тому педагогіка повинна «пропустити» весь освітній «алгоритм» через сито етичних категорій, що актуалізує категорію «самовиховання».

Ця актуалізація обумовлена закономірною дією «нової хвилі» Буття, яку американський учений О.Тоффлер пов'язав з інформаційно-комп'ютерною революцією і формуванням нової загальнолюдської моралі. Остання, на його думку, повинна змити з історичної арени головну хворобу нашого часу – неосвіченість. З приходом інформаційної епохи ламається і сходить у історичне небуття передуюча їй – техногенна епоха та її об'єктивістський науково-теоретичний імператив. «Не капіталістична система. і не комуністична система. Ламається світова індустріальна система. Спосіб життя. Цивілізація, яка була створена промисловою революцією» [2,10].

Нове інформаційне суспільство створює і створить нові комунікації і системи спілкування людей, які допоможуть вирішити багато проблем, що стосуються перш за все «масової» освіти, сфери «етики» і «економіки» освіти. Матеріальний «ресурс» сучасної освіти, завдяки інтернаціоналізації інформації і знань, набуватиме якісно іншої форми, способів і об'ємів. При відносно невеликих фінансових вкладеннях і матеріальних витратах комп'ютерний зв'язок і інші засоби комунікації сприяють особистісному розвитку людини, допоможуть йому розкритися і знайти себе в цьому світі. Комп'ютер перетворюється на основний «твір культури», за допомогою якого людина здійснюватиме етичний «діалог культур через століття і простори» [1].

Освіта, завдяки комп'ютеризації, стає більш «просторовою» і глобальною, динамічною і «суб'єктивованою», більш багатоконтактною і різноманітною. Найголовніше в комп'ютеризації не сама техніка, а ті унікальні можливості **спілкування**, у тому числі і етичного, з приводу освіти і виховання, які забезпечуються комп'ютером. Комп'ютер – відмінний помічник для організації індивідуального навчання і спілкування повчального з навчанням на будь-яких відстанях (у будь-яких регіонах і в будь-яких культурах) з швидкою «прямою і зворотним зв'язком» від учня до викладача-фахівця. Врешті-решт, комп'ютер поступово стирає грані між суб'єктом освіти (тобто тим, хто учить) і об'єктом освіти (тобто тим, кого учать), і ця взаємодія набуває характеру творчих і самодостатніх суб'єкт-суб'єктних відносин, що є найважливішою умовою **самоосвіти і самовиховання**. Сучасні методи представлення інформації в комп'ютерах включають не просто текст, але і картинки, відео, звукові фрагменти. Це дозволяє задіювати практично всі органи чуття, використовувані для сприйняття інформації, при цьому відбувається її дублювання по різних каналах сприйняття, що різко підвищує швидкість і якість засвоєння матеріалу.

У комп'ютерній системі зв'язку передача і запам'ятовування інформації іншого і якісно вищого рівня, ніж, наприклад в класно-урочній системі, оскільки в ній зовсім іншим чином здійснюється зворотний зв'язок між викладачем і учнями. Процес і результати «комп'ютерної освіти» в кожен момент часу відносин між «я» і «ти» матеріалізуються на екрані монітора і записуються в пам'ять комп'ютера. Ці суперсучасні педагогічні технології – вже реальність сьогодення часу. Тому, вже на наших очах формується новий «ширший соціокультурний контекст», що диктує вітчизняній соціально-філософській думці абсолютно чітку методологію у визначенні стратегії розвитку освіти в Україні XXI століття.

XXI вік, вже спочатку свого розвитку, демонструє людству освіту фундаментальну, системну, універсальну, максимально ефективну і доступну для всіх людей, яку все більше еволюціонує у бік самоосвіти і самовиховання. На нашу думку, саме на таку модель освіти українська педагогіка повинна направити свій «курс».

Література

1. Библер В.С. От наукоучения к логике культуры. – М., 1991.
2. Бурлацкий Ф.М. Новое мышление. – М., 1988.
3. Миронов В.Б. Век образования. – М., 1990.
4. Щедровицкий И.Г. С чем войдём в XXI век? / Знание – сила. – 1991. – №7.

Утюж І.Г.

к. філос. н.,

доцент кафедри філософії ЗНУ

РЕАЛІЗАЦІЯ ОСВІТНЬОГО ПОТЕНЦІАЛУ ОСОБИСТОСТІ В УМОВАХ СТАНОВЛЕННЯ ІНФОРМАЦІЙНОГО СУСПІЛЬСТВА В УКРАЇНІ

Входження України в інформаційне суспільство відкриває широкі можливості для нових видів діяльності, потребує зміни трудового менталітету населення країни. Розвиток різноманітних форм власності, ускладнення економічних відносин, виникнення різноманітних політичних партій та громадських рухів, нові можливості і форми участі в суспільному житті, трансформації світоглядних і ціннісно-орієнтаційних установок тощо змушують людину сприймати й опрацьовувати набагато більший і дедалі зростаючий обсяг найрізноманітнішої інформації, свідомо і відповідально виробляти свою